

Válečná hra

Podplukovník Jaroslav Vinkler

S cílem rozšířit formy operačně taktické přípravy štábů svazků v letošním výcvikovém roce byla zavedena válečná hra.

Vzhledem k tomu, že jde o novou formu a nejsou s ní v posledních letech zkušenosti, bude účelné vyměnit si dosavadní poznatky z přípravy a provedení a seznámit touto cestou štáby svazků s podstatou hry a požadavky na ně kladenými.

V průběhu ujasňování si podstaty a způsobu válečné hry byly ve štábu svazku diskutovány zejména tyto otázky:

- jaké je postavení válečné hry z hlediska posloupnosti operačně taktické přípravy štábů a velitelů;

- v čem jsou její odlišnosti od ostatních forem přípravy a jak tyto ovlivní způsob provedení;

- jak zaměřit hru a její rozpracování, aby nedošlo k neplodnému teoretizování v jejím průběhu, zejména bez přihlížení ke konkrétním otázkám, majícím vliv na vojska;

- jakou ze základních forem hry volit, zda jednostrannou či dvoustrannou hru se skutečně cvičícím soupeřem;

- zda rozehrát jednotlivé učební úkoly staticky k času stanoveného operačního skoku, či rozehrávat situace postupně a tím hru více přiblížit formám velitelsko-štábních cvičení a cvičení s vojsky;

- zda bude účelné použití míst velení, tj. PVS, VS a TVS či pracovat společně;

- jak a komu situace rozehrávat tak, aby byl velitel nucen využívat názorů celého štábu atd.

Válečnou hru jsme připravili a provedli se štáby dvou svazků, abychom získali zkušenosti. Šlo o jednostrannou hru s protivníkem, rozehrávaným ředi-

telstvím hry, a přihlídnutím k rozhodování cvičící strany. V průběhu dvou denního zaměstnání bylo provedeno pět učebních úkolů a každý z nich zaměřen na procvičení hlavních úkolů rozkazu ministra a směrnice pro operační přípravu. Cvičící štáb byl podle charakteru úkolu a vzhledem k taktické situaci buď rozdělován na PVS, VS a TVS nebo slučován. Zprávy byly rozehrávány v soulase s cestami, kterými se zprávy na místa velení dostávají, přes odborné náčelníky, operační oddělení anebo přímo k hlavním funkcionářům, a to vždy k určenému operačnímu času. V počátečním období bylo vyžadováno pouze rozhodnutí cvičícího velitele a odborných funkcionářů, včetně grafického znázornění rozhodnutí do pracovních map. Zpracování dokumentace s výjimkou hlášení na nadřízený štáb a nařízení podřízeným u některých učebních úkolů nebylo vyžadováno. Souběžně s rozehrou a plněním učebních úkolů byl připravován rozbor hry.

☆

A nyní k vlastním poznatkům a zkušenostem, především k cíli a úkolům válečné hry.

Z tohoto hlediska záleží na tom, na jakém stupni připravenosti jsou podřízené štáby, na tom, k čemu je má hra připravit, popřípadě jaké nedostatky

v operačně taktické přípravě sledujeme hrou odstranit.

Jednou z možných variant určení cíle a úkolů bude:

„Připravit velitele a štáb svazku k diviznímu taktickému cvičení s vojsky. Zdokonalit je v organizaci a vedení boje se silným a aktivním protivníkem v operaci počátečního období války. Zdokonalit štáb v používání raket při osobním řešení hlavních otázek jejich použití velitelem, v překonávání horského zalesněného terénu, v manévru vojsky a v přechodu do pronásledování při složité radiační situaci. Zdokonalit velitele a štáb v organizování aktivní obrany.“

Učební úkoly pak mohou být zaměřeny takto:

— rozhodnutí pro organizaci boje v první operaci počátečního období války;

— sražení prvosledových jednotek nepřítelů při současném ničení zbraní hromadného ničení nepřítelů a odstranění následků zbraní hromadného ničení nepřítelů;

— odražení silného protivníka za použití vlastních raketových zbraní při současném rozvíjení útoku v složité radiační situaci;

— rozhodnutí pro střetný boj s vynuceným přechodem do obrany proti silnému nepříteli.

☆

Způsob rozehry úkolů odpovídal při obou zaměstnáních vždy charakteru učebního úkolu a učebním otázkám. K rozehře bylo využito jen spojovací možnosti příslušných funkcionářů.

Tak např. při rozehře 2. učebního úkolu

— velitel svazku a u něho na PVS umístění funkcionáři byli seznámeni s rozmístěním a situací prvosledových jednotek, náčelník průzkumu s průzku-

movými údaji, o nichž bylo možno předpokládat, že je zná z údajů vojenského průzkumu a z informací nadřízeného štábu, chemický náčelník dostal výchozí údaje pro posouzení a vyhodnocení radiační situace v prostoru prvosledových jednotek;

— funkcionářům na VS v čele s náčelníkem štábu byla rozehrána situace druhosledových jednotek, záloh, informace z armády, poznatky o týlových zařízeních, bojové působení na ně ze strany nepřítelů, zprávy o zjištění prostředků atomového napadení nepřítelů;

— podobně tomu bylo na týlovém velitelském stanovišti.

Teprve po vzájemné výměně informací prostřednictvím poítek byli velitel a náčelník štábu s to zhodnotit situaci a po návrhu náčelníka štábu velitel vydat rozhodnutí.

Tento způsob rozehry nejen zabezpečil současnou činnost všech funkcionářů, ale i učinil hru živou a zajímavou.

Ukázalo se, že oba štáby rychle pochopily cíle daného způsobu rozehry a snažily se o co nejrychlejší shrnutí a rozbor zpráv tak, aby rozhodování velitele bylo opřeno o zevrubnou znalost situace a názor kolektivu štábů. V tomto směru bylo tedy kladem válečné hry, že vedla k prohloubení návyků velitelů ve využívání celého štábu a ne pouze názorů náčelníka operačního oddělení či v případě potřeby chemického náčelníka tak, jak tomu bylo na některých taktických cvičeních.

Střídající se organizace míst velení, odpovídající vývinu taktické situace, dala možnost procvičit řešení situací jak s využitím názorů kolektivu celého štábu v době přítomnosti všech funkcionářů na VS, tak i při zúženém kolektivu na PVS, bez náčelníka štábu a bez pomocníků odborných náčelníků. Systém oddělených míst velení se osvědčil u obou válečných her a s jeho

dílčím použitím se plánuje i pro další — dvoustranné hry.

Válečná hra byla vhodnou příležitostí pro prověrku připravenosti zástupců velitelů i odborných náčelníků, přičemž bylo použito metody dočasného nebo úplného vyřazení funkcionářů v průběhu rozehry a zároveň byly plněny učební otázky, které byly postaveny pro cvičící kádrové orgány.

Vzhledem k nedostatku podobných forem přípravy velitelů a štábů byla hra jednou z mála příležitostí k procvičení metodiky shrnování a rozboru zpráv, spojených s formulací stručných a výstižných závěrů.

Schopnost stručně a jasně hodnotit situaci a předkládat reálné návrhy je i nadále slabou stránkou práce některých funkcionářů. Přitom právě tato vlastnost musí v soudobých podmínkách charakterizovat příslušníka štábu a v budoucnu musí být neustále rozvíjena tak, aby v průběhu rychle se měnící operačně taktické situace bylo možno rychle dojít k nejsprávnějším závěrům. A nejde jen o náčelníky průzkumu. U nich celkové chápání situace na frontě a vyvozování z ní závěrů je zpravidla požadováno (i když jejich úroveň není ještě uspokojivá).

Jednou z nejvýraznějších předností a možností, které dává hra cvičícím, je příležitost prohloubit si své taktické znalosti a metodiku rozhodování, bez vyvážení materiálu a jednotek. Vyvážení zpravidla snižuje možnost zaměřit štáb plně na taktickou stránku cvičení, rozhodování a metodiku a tím snižuje výsledky přípravy. Uskutečnění válečných her neodporuje požadavku maximálně cvičit s vojsky. To chceme a budeme, ale teprve po zvládnutí teorie boje a přijímání správných rozhodnutí. Jaká je hodnota a úroveň taktických cvičení, když teprve na nich zjišťujeme, že štáby svazků nemají návyky v rychlém řešení složitých radiačních

situací, v přijímání opatření k přechodu řek z chodu atd.?

U válečných her se **projevily ovšem i některé záporné stránky**, ke kterým jsou zčásti dány předpoklady charakterem zaměstnání v místnostech a bez velení podřízeným. Tak projevovala se snaha vyhýbat se řešení konkrétních otázek a pouze na mapách „cvičit“. Nebyly např. důsledně promyšleny otázky spojené s vyjitím svazku na přechody, jejichž obtížnost byla ještě zesílena zamořeními a jinak zatrasenými úseky. Při cvičeních s vojsky by byla tato skutečnost více respektována a byla by přijata ženijní a chemická opatření, která by zabezpečovala udržení tempa útoku. Stejně tak nebyly brány v úvahu zvláštnosti noční bojové činnosti při organizaci boje a nebyla řešena opatření, jako je osvětlování bojiště, vytyčování orientačních bodů, označování cílů a další; čili projeví se tendence ke „školskému způsobu“ řešení úkolů, které bylo nutné vzápětí potlačit a usměrnit na řešení konkrétních otázek řízení vojsk a na rozhodování vzhledem k jejich skutečným potřebám.

V důsledku menších vševojskových znalostí neměli vždy odborní funkcionáři jasnou představu o tom, co v dané době vojska plní a proto součinnost nebyla vždy na úrovni. Neprojevili také mnohdy iniciativu při návrzích k použití svého druhu vojska. Tak nedošlo např. k dohovoru o osách přesunu oddílu vojskových raket, i když ženijní průzkum podklady rozehrány měl, či s chemickým náčelníkem nebyla včas upřesněna opatření k zabezpečení manévru útvarů prostorem po pozemních úderech.

Nedostatek součinnosti a nepochopení vševojskových potřeb se zračil rovněž v samovolném vyvádění vojsk z prostoru ohroženého radioaktivním zamořením, bez souhlasu či rozkazu

velitele divize a směry a osami, které křížovaly osy vyvádění ostatních útvarů.

I přes poměrně příznivé podmínky, které jsou u válečné hry z hlediska pracovních a ostatních podmínek, projevovala se malá péče o časové vymezení práce štábu. Stejně jako cvičení i praxe válečných her ukazují, že velitelé nepovažují za naléhavé důkladně se zabývat rozpočtem času a zásadní věci osobně stanovit tak, jak jim stanoví řád a omezují se na letmé schválení plánu, v rychlosti načrtnutého náčelníkem štábu, který nezaručuje vždy všestranné a kolektivní posouzení podmínek pro vlastní práci a práci celého štábu a vojsk. A tak již zde v začátcích nejsou vytvářeny nejlepší podmínky pro přísně organizovanou práci všech. A je přirozené, že takto zpracovaný plán se nedodržoval ani těmi, kdož jej navrhli či schvalovali a odraz na práci ostatních funkcionářů štábu byl nepříznivý.

☆

Nyní rozebereme možnosti, které skýtá válečná hra (jednostranná či dvoustranná) a jak ji na základě dosavadních poznatků organizovat?

Jednostranná hra je jistě méně náročnější z hlediska řízení a umožňuje poměrně lehce rozehrát situace k dosažení stanovených učebních cílů.

Možnost rozehry protivníka, prostřednictvím které je rozhodování štábu ovlivňováno, je velká, i když musí být neměnnou zásadou trvat na jeho reálném posuzování z hlediska jeho soudobých možností. To nebývá vždy samozřejmé a možnosti působení nepřítelů jsou libovolně upravovány.

Důležitou výhodou je možnost plně obsadit cvičící stranu ředitelstvím, složeným z odborně nejlépe připravených funkcionářů. Toto hledisko převažuje tam, kde vystupuje do popředí příle-

žitost osobně učit. U dvoustranné hry této možnosti ve stejném rozsahu nebude.

Důsledky správného či nesprávného rozhodování bude zpravidla u jednostranné hry možno výrazněji ukázat na spojitosti navzájem po sobě jdoucích situacích, kde je závislost ještě zřejmá a která nebude u větších operačních skoků, které budou charakterizovat dvoustrannou hru.

Poměrně snadno se dá u jednostranné hry stanovit úspěch či neúspěch a hodnotit, poněvadž toto je v podstatě zúženo na to:

- jak se rozhodl vševojskový velitel a jak jeho rozhodování odpovídá zásadám řádů;

- zda správně použil atomových zbraní a ostatních prostředků ničení;

- zda v rámci manévru dovedně soustředil síly, palbu a prostředky;

- odpovídá-li jeho řešení pro materiálně technické zabezpečení nastalé situace atd., přičemž se jen předpokládá reakce protivníka, vhodně pro splnění učebního úkolu, což nemusí vždy souhlasit s reakcí, ke které dojde u dvoustranné hry, kde protivník bude hrát.

U dvoustranné válečné hry si všimneme nejdříve toho, co ztěžuje řízení a činí hru obtížnější.

Dvoustranná hra bude jak pro zpracovatele, tak i pro řídící cvičení složitější a náročnější.

Snaha o splnění všech učebních úkolů, při respektování rozhodnutí stran, ztíží možnost rozehrát situace s využitím připravené rozehry a bude nutné, aby se ředitelství pružně přizpůsobovalo a improvizovalo vzájemnou situaci stran, což ovšem z druhé strany není možno považovat za nedostatek, ale přednost, která zpravidla přidá rozehře na živosti. Vyžaduje však více kvalifikované řízení.

Hra je ztížena v tom, že u obou stran bude nutné dosáhnout splnění podobných učebních úkolů. Toto je prakticky realizovatelné s využitím průběhu celé operace, kdy za předpokladu použití operačních skoků bude jedna strana zpočátku plnit ty úkoly, které bude protivník plnit až ke konci hry. Prakticky tedy např. obranný boj, který bude prvním učebním úkolem strany modré, bude posledním úkolem strany červené a opačně.

Lze i předpokládat, že řídící nebudou s to ponechat pro jednu ze stran stejné číslování v průběhu celé hry a bude nutno cvičit uvést do úlohy štábu jiného svazku. To je ovšem nevýhodné. Snadno bude možno dodržet číslování u jedné strany, která z počátku útočí a v průběhu operace přejde přes různé druhy boje nakonec popřípadě do obrany. Ovšem i u druhé strany to v zásadě možné je, budeme-li postupovat např. podle schématu — počáteční sražení — obranný boj — přechod do zálohy, útočný boj v rámci protiúderu, obklíčovací boj ap.

Rozehra nepřítele bude u dvoustranné hry nejobtížnější otázkou. Je žádoucí, aby naše štáby cvičily proti možnému nepříteli. To ovšem platí pro obě strany ve válečné hře a v praxi povede k nutnosti rozehrát červenému modrého jako např. svazek západoněmecké armády. A s jakými prostředky a silami? Jako má německá armáda? Bude však jako soupeř vystupovat štáb vycházející z norem a prostředků vlastní cvičné organizace — a totéž platí opačně.

Východisko je v rozehře nepřítele na stavech a s prostředky přibližujícími se zhruba naší cvičné organizaci. Je to ovšem řešení vynucené a svědčící proti dvoustrannému pojetí válečných her — nepřehlížeje k tomu, že není vyřešena otázka srovnání výhodnosti a

nevýhodnosti použitých různých taktických zásad.

V souvislosti s tím je možné uvažovat jako nejlepší takový způsob, kdy jeden ze štábů bude cvičit aspoň při některých učebních úkolech podle organizace a taktiky modrého (hnědého, zeleného atd.). Zdá se, že toto je jediný způsob, jak cvičit se štáby vyvolání okolností, které by v praxi nebyly. Zároveň má výhodu, že štáb, který bude cvičit modrého, důkladně zvládne jeho organizaci a taktiku, nepřehlížeje k tomu, že řadu učebních otázek i úkolů lze procvičit stejně — např. ničení ZHN, ochranu proti ZHN, manévry vojsk při složité radiční situaci a její řešení, střetný boj atd.

Tolik k dvoustranné hře. Jak ukázáno, bude spojena s většími problémy řízení a zpracování, které však budou vyváženy přednostmi vlivu dvoustranné soupeřské hry na cvičící štáby, které si budou vědomy dvoustrannosti a vyvinou vzhledem k tomu odpovídající úsilí a snahu. Nehledě k zajímavosti průběhu jak pro cvičící, tak i pro řídící válečné hry.

* * *

Co tedy doporučit jak cvičícím, tak i zpracovatelům a řídícím orgánům?

U cvičících půjde v první řadě o důkladnou teoretickou přípravu.

Ukázalo se, že důkladněji byly procvičeny úkoly a lépe obstál ten štáb, který vyhradil čas na studium teoretických otázek, řádů a předpisů s důrazem na otázky vytyčené rozkazem ministra národní obrany pro výcvikový rok.

Bude nutno dále zlepšit — a k tomu hra dává všechny předpoklady — hodnocení situací, zestručnit je, založit je na logice a přesných a rychlých výpočtech poměrů a časových možnostech, zejména při hodnocení protivníka.

Na vyšší úroveň musí pozvednout svoji práci při zajišťování součinnosti jak řídicí funkcionáři, tak také náčelníci druhů vojsk k zajištění plnění společného úkolu. K tomu musí odborní funkcionáři prohloubit své vševojskové znalosti.

Ukázalo se dále, že metodika práce štábu při použití jaderných úderů nepřitelem není správně osvojena a že na ni bude nutno klást větší důraz. Jde o to správně v metodické posloupnosti zvládnout řádem stanovené povinnosti velitelů a nutnost je v dané situaci správně a rychle použít a dát rozkazy k upřesnění průzkumu, obnovení velení, k vyvedení atd.

* * *

Pro zpracování a řízení cvičení bude nutné mít neustále na mysli, že **nejvlastnějším cílem hry je učit, připravovat pro další stupně, velitelstvo-štábní cvičení, pro taktické cvičení; ukazovat jak se to má dělat.**

Při řízení zaměstnání vytvářet předpoklady, aby cvičící i za podmínek válečné hry neustále viděli stav a potřebu vojsk. Ne tak, jak tomu bylo v ně-

kterých případech, kdy nebyl např. technickému zástupci znám stav tanků a stupeň jejich zamoření po předchozím překonání zamořeného prostoru, u operačního oddělení nebyl přehled o ztrátách, za dosavadní průběh boje apod.

Ukázalo se při řízení, že není vhodné příliš zkracovat čas na splnění jednotlivých učebních úkolů. Pro praxi bude nejvhodnější organizovat hru raději třídní nežli dvoudenní s vyčleněním potřebného času na konečné zpracování rozboru. Na jeden učební úkol plánovat až čtyři hodiny. Pro rozbor sestavit zvláštní skupinu, která pracuje nezávisle na řídicím a skupině rozehry.

Pro řízení hry bude třeba **účasti hlavních funkcionářů nadřízeného štábu.** Jedině tak se zaručí vysoká úroveň hry, a to, že **podřízení jsou učeni přímo těmi, kdož za jejich přípravu odpovídají.**

Varovat se povšechného ukládání úkolů. Jako chybné se projevilo, že nebyly přísně stanoveny úkoly, které každý funkcionář musí zpracovat. To vedlo k nejasnostem, které měly vliv na kvalitu práce cvičících.

Toto jsou zhruba zkušenosti, které byly v dosavadních zaměstnáních získány a z nichž bude vycházeno při přípravě dalších. Lze říci, že přes některé nedostatky obsahového i organizačního rázu, které vyplynuly z toho, že šlo o první zaměstnání, **splnily válečné hry svůj cíl.** Prohloubily znalosti vševojskového boje u podřízených štábů, ukázaly jim, jak si nadřízený štáb představuje obsahové zaměření přípravy velitelů a štábů ve smyslu rozkazu ministra národní obrany. Přispěly značně k prohloubení metodických návyků funkcionářů při hodnocení situací, návrzích opatření a součinnosti složek a daly funkcionářům nadřízeného štábu příležitost podřízené učit.

Jsou tedy vhodným mezistupněm mezi studiem a cvičeními a je třeba využít jejich předností a zabezpečit tak dobrou připravenost štábů svazků před velitelstvo-štábními a taktickými cvičeními.

* * *